

Subjektivna dobrobit mladih u alternativnoj skrbi

BROŠURA ZA MLADE

Brošura za mlade „Subjektivna dobrobit mladih u alternativnoj skrbi“ nastala je s ciljem da se mladima učine dostupnima rezultati doktorskog istraživanja pod nazivom „Uloga grupnih procesa u subjektivnoj dobrobiti adolescenata u institucijskoj skrbi“. Istraživanje je nastalo u okviru poslijediplomskog doktorskog studija Prevenicijska znanost i studij invaliditeta Sveučilišta u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta.

Cijelo istraživanje prikazano je u disertaciji pod istim nazivom, a koja je u slobodnom pristupu dostupna na poveznici: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:519431>.

Autorica teksta: dr.sc. Andrea Ćosić, Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Grafičko oblikovanje: Erika Filipan — Oblik, obrt za vizualne komunikacije i produkt dizajn, Zagreb

Što je potaknulo istraživanje?

Život u institucijskoj skrbi donosi brojne izazove za svaku mladu osobu - od promjene mjesta gdje živiš, promjene škole i prijatelja do rada na promjeni vlastitih ponašanja.

Jedan od posebnih izazova je i prilagođavanje na život u grupi vršnjaka. Dolaskom u alternativnu skrb neko vrijeme živiš s drugima u grupi i dijeliš s njima svaki dan, svoje lijepe i tužne trenutke. Iako možeš primijetiti brojne razlike između sebe i drugih u grupi, sigurno je i puno sličnosti, kao i puno toga što možete naučiti jedni od drugih. **Vršnjaci u grupi mogu biti podrška i olakšati boravak u skrbi.**

Osim toga, izazov za mlade u skrbi je što su **često nepravedno stigmatizirani i diskriminirani od strane društva**. Tako ponekad nepravedno doživljavaju rугanje u školi, izbjegavanje od strane prijatelja i nepravedna okrivljavanja za probleme koje se dogode u školi ili zajednici samo zato što trenutno žive u ustanovi. **Doživljavanje diskriminacije zbog boravka u skrbi može imati negativne posljedice na život i dobrobit mladih.**

Zbog ovih razloga jako je važno **čuti priče mladih ljudi** o tome kako je živjeti u grupi i jesu li doživjeli diskriminaciju zbog boravka u institucijskoj skrbi.

Da bi se čula iskustva mladih **provedeno je istraživanje** koje se naziva „**Uloga grupnih procesa u subjektivnoj dobrobiti adolescenata u institucijskoj skrbi**“. Provela ga je Andrea Ćosić, socijalna pedagoginja koja radi na Sveučilištu u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu. Mentorice istraživanja bile su Ivana Borić, znanstvenica i socijalna pedagoginja i Martina Lotar Rihtarić, znanstvenica i psihologinja.

Istraživanje je obuhvatilo mlade koji su se nalazili u oblicima skrbi gdje mladi žive s grupom vršnjaka, kao što su dječji domovi, domovi za odgoj, odgojne ustanove i odgojni zavodi. Danas se ustanove koje pružaju ovakav tip skrbi nazivaju centri za pružanje usluga u zajednici (sustav socijalne skrbi) i odgojni zavodi (sustav pravosuđa).

U knjižici koja je pred tobom ukratko je opisano istraživanje, njegovi najvažniji rezultati i poruke.

Zašto je ova tema važna?

Veliku ulogu u postizanju ugodnog okruženja imaju **tvoji odnosi s vršnjacima** s kojima svakodnevno živiš.

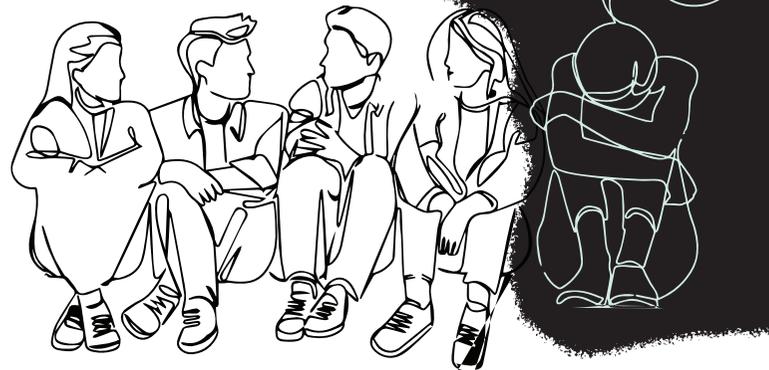
Kako bi se moglo djelovati na **nepravедna ponašanja i diskriminaciju**, važno je saznati koja su iskustva mladih i u kojim okruženjima najviše doživljavaju takva ponašanja.

Zato je važno da svi zajedno više saznamo o tome **koje okolnosti doprinose ugodnijem životu s drugima tijekom boravka u skrbi** i kakve to veze ima s pozitivnim promjenama u tvom životu.

Život u alternativnoj skrbi treba biti **sigurno i ugodno okruženje** koje će te potaknuti na pozitivne promjene u životu.

Ključne teme istraživanja bile su:

diskriminacija

se odnosi na nepravedna ponašanja prema drugima koja se temelje na predrasudama o nekoj osobi ili skupini osoba. Neka od takvih ponašanja mogu biti izbjegavanje, vrijeđanje, fizičko nasilje i uskraćivanje jednakih prilika. Primjerice, kada osobu za koju znamo da je bila u alternativnoj skrbi zbog toga ne bi zaposlili iako može obavljati posao ili bi je izolirali iz društva.

pripadnost grupi vršnjaka u ustanovi

se odnosi na to koliko je nekoj osobi važna grupa vršnjaka i vidi li sebe važnim članom grupe vršnjaka u skrbi.

socijalna podrška vršnjaka u ustanovi

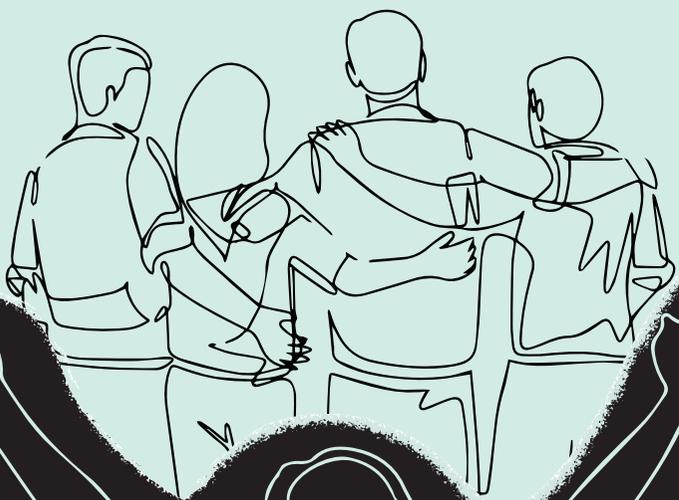
odnosi se na ponašanja kojima drugi pokazuju da nas vole, cijene i da brinu o nama. Drugi nam mogu pružiti podršku tako da nas ohrabruju, dijele stvari s nama, daju nam pomoć, utjehu i savjete kako riješiti neke probleme.

zadovoljstvo životom

se odnosi na to koliko osoba procjenjuje da je generalno sretna svojim životom ili nekim područjima života kao što su škola, prijateljstvo, ljubavni odnosi i zdravlje.

samopoštovanje

se odnosi na vlastito mišljenje o samom sebi, koliko sebe volimo i poštujemo. Primjerice, ukoliko o sebi mislimo i osjećamo se vrlo dobro, može se reći da imamo visoko samopoštovanje.

Zašto smo proveli istraživanje?

Neka pitanja na koja smo željeli dobiti odgovore:

- ▶ Koliko i kakve oblike diskriminacije doživljavaju mladi zbog boravka u skrbi?
- ▶ Kako je mladima u skrbi živjeti u grupi vršnjaka?
- ▶ Kako mladi vide sebe i koliko su zadovoljni svojim životom?
- ▶ Na koji način podrška vršnjaka može pomoći mladoj osobi da se bolje nosi s diskriminacijom i da se bolje osjeća u vezi samog sebe i svog života?

Cilj istraživanja bio je **bolje razumjeti iskustvo života u grupi vršnjaka i iskustva diskriminacije** tijekom boravka u skrbi.

Kako je istraživanje izgledalo?

Istraživanje je provedeno od srpnja 2022. do srpnja 2023.

Sastojalo se od tri važna dijela.

U prvom dijelu istraživanja mladi su u malim grupama razgovarali s autoricom istraživanja. Cilj razgovora bio je dobiti informacije o tome kako mladi vide život u grupi vršnjaka, koliko doživljavaju diskriminaciju zbog boravka u skrbi, kako vide sebe i koliko su zadovoljni svojim životom. Dobivene informacije pomogle su razumijevanju iskustava mladih i u pripremi anketnih upitnika za daljnje istraživanje.

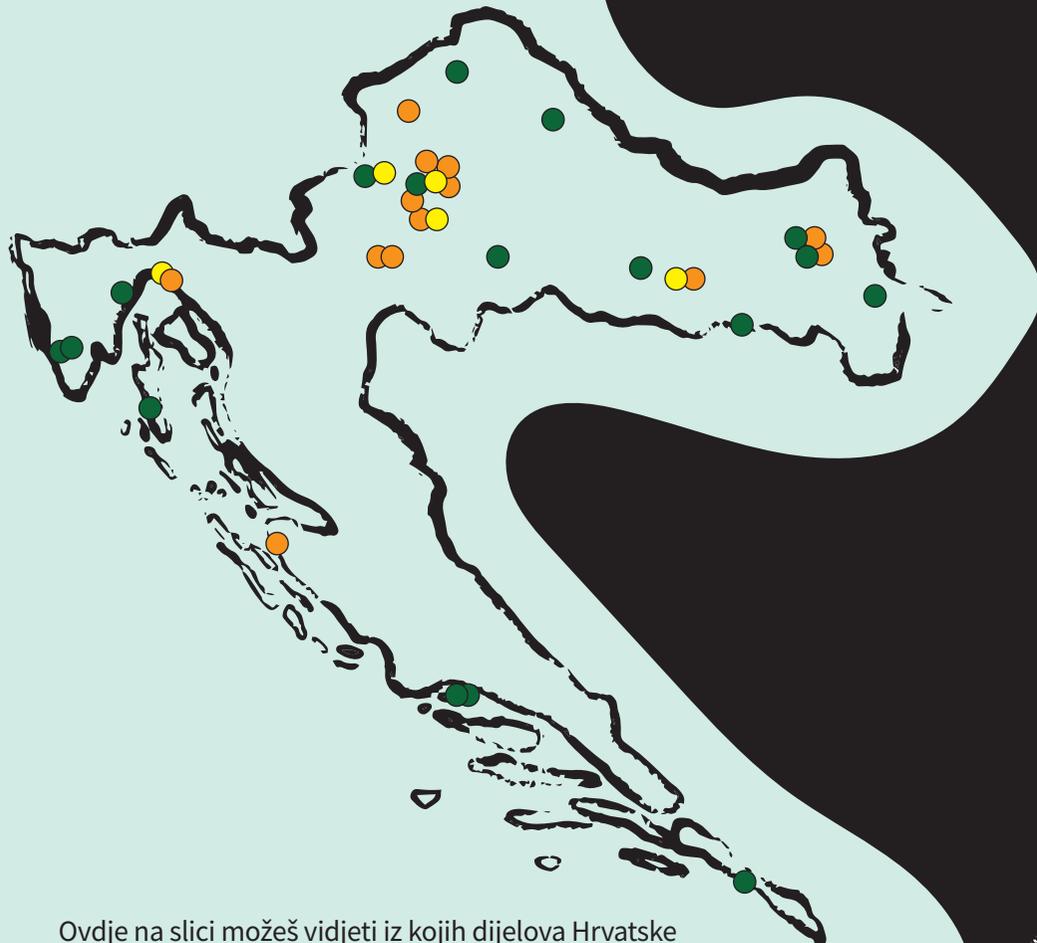
U drugom dijelu mladi su ispunjavali upitnike i odgovarali na brojna pitanja o iskustvu života u grupi vršnjaka i iskustvima diskriminacije. Odgovori mladih analizirani su grupno, a dobiveni rezultati koristili su se kako bi se dodatno provjerili i pripremili anketni upitnici za daljnje istraživanje.

U trećem dijelu mladi su ponovno ispunjavali upitnike i odgovarali na pitanja o iskustvu života u grupi vršnjaka, zadovoljstvu vlastitim životom i koliko se dobro osjećaju u vezi samih sebe. Nakon ispunjavanja odgovori su obrađeni grupno. Dobiveni rezultati donijeli su završne informacije o životu u grupi vršnjaka tijekom boravka i iskustvima diskriminacije u skrbi.

Tko je sudjelovao?

Ovdje na slici možeš vidjeti iz kojih dijelova Hrvatske su sudjelovali mladi. Boje označavaju pojedini dio istraživanja.

U istraživanju je ukupno sudjelovalo oko 300 mladih iz ukupno 31 ustanove diljem Republike Hrvatske.

Na dnu stranice možeš vidjeti koliko je mladih sudjelovalo u određenom dijelu istraživanja.

Ako želiš provjeriti jesu li mladi iz tvoje ustanove sudjelovali, pogledaj popis na kraju knjižice.

Ovdje je sudjelovalo **72.24% svih mladih** koji su u vrijeme istraživanja boravili u institucijskoj skrbi!

1 PRVI DIO ISTRAŽIVANJA

30 mladih iz skrbi

16 mladića i 14 djevojaka koji imaju od 14 do 20 godina

U ustanovi u kojoj sada borave su od mjesec dana do 5 godina

18 mladih ima iskustvo života u različitim oblicima alternativne skrbi za djecu i mlade

2 DRUGI DIO ISTRAŽIVANJA

107 mladih iz skrbi

46 mladića i 60 djevojaka koji imaju od 14 do 20 godina

U ustanovi u kojoj sada borave su od mjesec dana do 13 godina

56.1% mladih ima iskustvo života u različitim oblicima alternativne skrbi za djecu

3 TREĆI DIO ISTRAŽIVANJA

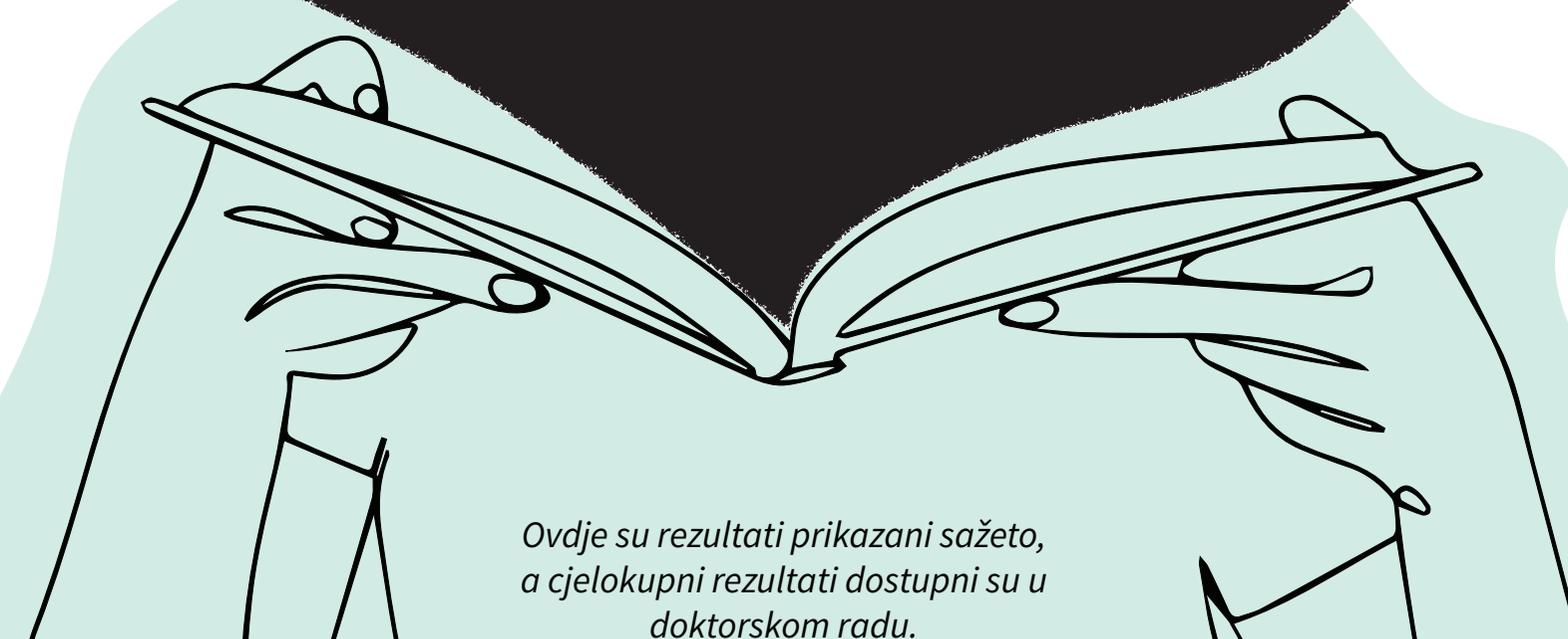
216 mladih iz skrbi

116 mladića i 97 djevojaka koji imaju od 14 do 20 godina

U ustanovi u kojoj sada borave su od mjesec dana do 16 godina

38.9% mladih ima iskustvo života u različitim oblicima alternativne skrbi za djecu

Što je istraživanje pokazalo?

*Ovdje su rezultati prikazani sažeto,
a cjelokupni rezultati dostupni su u
doktorskom radu.*

Koliko i kakve oblike diskriminacije doživljavaju mladi zbog boravka u skrbi?

1

- ▶ **Većina mladih istaknulo je da nisu imali puno iskustva diskriminacije zbog boravka u skrbi.** Dio mladih ipak je opisalo da su doživjeli ruganje, nepravедna ponašanja ili izoliranje od strane prijatelja zbog toga što se nalaze u skrbi. Najviše nepravедnih ponašanja doživjeli su od vršnjaka u školi ili u nekom drugom društvu prijatelja.
- ▶ **Mladi kažu da je u društvu prisutna negativna slika o alternativnoj skrbi, kao i o djeci i mladima koji su u skrbi.** Primjećuju da ljudi oko njih imaju brojne predrasude o boravku u skrbi i ističu da to može negativno utjecati na to kako ih drugi doživljavaju. Zbog toga smatraju da je ponekad bolje tajiti od drugih da trenutno borave u ustanovi.
- ▶ **Mladi ističu kako su prijatelji iz mjesta iz kojih dolaze slabo informirani o razlozima njihova boravka u alternativnoj skrbi.** Tijekom boravka, rijetki su kontakti s prijateljima izvan ustanove, a nekada je i odlazak u ustanovu razlog prekida prijateljstva. Ipak, dio mladih ističe i pozitivna iskustva i opisuju kako imaju prijatelje koji su im podrška tijekom boravka u skrbi.
- ▶ Mladi primjećuju da **neke skupine mladih doživljavaju više diskriminacije.** Primjerice, više negativnih i nepravедnih ponašanja primjećuju prema mladima koji su pripadnici romske nacionalne manjine i mladima koji iskazuju nepoželjna ponašanja kojima štete sebi ili ugrožavaju druge oko sebe.
- ▶ Kao **načine nošenja s iskustvom diskriminacije** ističu razgovor s vršnjacima u školi ili u ustanovi, traženje podrške od odgajatelja, ignoriranje ili fizički napad na osobu/grupu koja ih diskriminira.

Kako mladi vide grupu vršnjaka u skrbi?

?

- ▶ Mladi smatraju da je život u grupi vršnjaka **zanimljivo i neobično iskustvo**.
- ▶ **Prednosti života u vršnjačkoj grupi su:** učenje kućanskih poslova, vježbanje pregovaranja i dogovaranja te pomaganje u svakodnevnim stvarima (primjerice: učenje, pospremanje i kuhanje...).
- ▶ **Nedostaci života u vršnjačkoj grupi su:** česte svađe, manjak privatnosti, vršnjački pritisak, odgovornost svih i posljedice za sve kada se dogodi neki problem, prisutnost mladih s različitim potrebama i problemima mentalnog zdravlja, kao i prevelika razlika u godinama.
- ▶ **Ponašanja koja potiču dobre odnose u grupi su:** mogućnost prilagodbe drugima u grupi, dijeljenje resursa/stvari, iskrenost, pomaganje, dijeljenje informacija (o odnosima, pravilima, događanjima u ustanovi) i izbjegavanje sukoba.
- ▶ **Mladi ističu kako je dolazak u ustanovu posebno stresan trenutak** i da je tada jako važno pomoći osobi koja je tek došla. Od nove osobe u grupi očekuje se da bude dobronamjerna i da ne izaziva sukobe. Od ostalih mladih u grupi očekuje se da daju savjete kako sve funkcionira i koja su pravila ponašanja poželjna.
- ▶ **Većina mladih na grupu vršnjaka u skrbi gleda pozitivno, a blisku povezanost više imaju s pojedinim članovima grupe.**

Kako mladi vide podršku vršnjaka u skrbi?

3

- ▶ **Mladi kažu da si pružaju puno podrške tijekom boravka u skrbi.**
- ▶ **Najviše podrške** pružaju si u: razumijevanju i potpori u teškim trenutcima, učenju o sličnim interesima i druženju, dijeljenju stvari (primjerice: novac, odjeća, mobitel, cigarete) i pomaganju u svakodnevnim stvarima (primjerice: zaduženjima ili učenju).
- ▶ U procjeni koliko često primaju podršku, **rezultati su pokazali da mladi izjavljuju da primaju podršku vršnjaka samo ponekad.**
- ▶ **Mladići izjavljuju da primaju više podrške od strane vršnjaka u grupi od djevojaka.**

Što za mlade predstavlja zadovoljstvo životom?

- ▶ Mladi generalno izjavljuju da su **relativno visoko zadovoljni vlastitim životom**.
- ▶ Zadovoljstvo životom opisuju kao **stabilnost i postojanje resursa** (primjerice: dobar posao i dovoljno novca za životne potrebe).
- ▶ Za zadovoljstvo životom jako su bitni **dobri odnosi s drugim ljudima**. Dio mladih opisuje kako je trenutno zadovoljno odnosima u školi, prijateljima koje imaju i odnosima s obitelji.
- ▶ Dio mladih ističe kako su **nezadovoljni samim sobom i nekim svojim ponašanjima**. Smatraju kako je boravak u ustanovi prilika za promjenu i šansu za bolju budućnost.
- ▶ Mladi **ističu brojne želje za budućnost** koje kad bi se ostvarile, bi povećale njihovo zadovoljstvo životom. Posebno se ističu **završeno školovanje, osiguran posao i osnivanje vlastite obitelji**.
- ▶ **Dio mladih smatra da će biti zadovoljni životom tek kada izađu iz ustanove** i ako u daljnjem životu ne budu etiketirani zbog iskustva boravka u skrbi.
- ▶ **Mladići izjavljuju da su u većoj mjeri zadovoljni životom nego djevojke**.

Na koji način su povezana iskustva diskriminacije i život u grupi vršnjaka sa zadovoljstvom životom mladih?

5

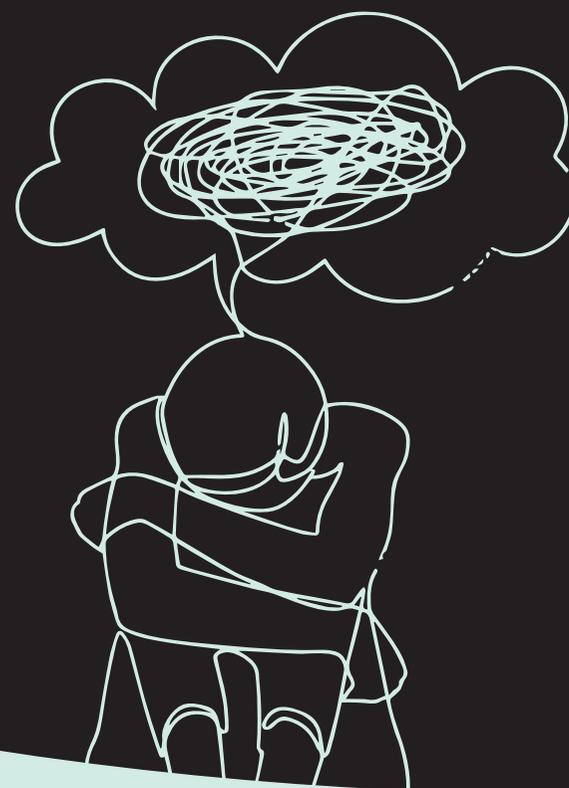
Mladi koji doživljavaju više iskustva diskriminacije zbog boravka u skrbi:

- ▶ iskazuju nižu pripadnost grupi vršnjaka
- ▶ negativnije gledaju na grupu vršnjaka
- ▶ imaju iskustvo rjeđe podrške vršnjaka u ustanovi
- ▶ imaju niže zadovoljstvo životom

Važan rezultat!

Oni mladi koji imaju višu povezanost i pozitivnije gledaju na grupu vršnjaka u skrbi, češće doživljavaju i podršku vršnjaka i **zadovoljniji su svojim životom.**

Na koji način su povezana iskustva diskriminacije i život u grupi vršnjaka s boljim osjećajem u vezi samog sebe?

6

Mladi koji doživljavaju više iskustva diskriminacije zbog boravka u skrbi:

- ▶ manje se osjećaju članom grupe vršnjaka u skrbi
- ▶ imaju iskustvo rjeđe podrške vršnjaka u skrbi
- ▶ lošije se osjećaju u vezi samih sebe

Važan rezultat!

Oni mladi koji imaju više iskustva diskriminacije, imaju nižu razinu povezanosti s vršnjacima u grupi, gledaju na grupu negativnije i **imaju lošiji osjećaj u vezi samih sebe.**

Ključne poruke za kraj!

→ **Mladi imaju osjećaj da drugi ljudi iz okruženja ne razumiju njihove životne okolnosti** i očekuju da će biti diskriminirani zbog boravka u alternativnoj skrbi. Ističu kako je trenutna slika o ustanovama gdje borave djeca i mladi negativna i ne doprinosi smanjenju brojnih negativnih etiketa prema mladima.

→ **Iskustvo diskriminacije se najviše događa u društvu vršnjaka**, u školi ili u drugim društvima gdje provode slobodno vrijeme.

→ Kada mlada osoba u **velikoj mjeri doživljava diskriminirajuća ponašanja** zbog boravka u skrbi to može dovesti do toga da ima nisko zadovoljstvo životom i nisko samopoštovanje.

→ **Život u grupi vršnjaka je posebno iskustvo** koje ima brojne prednosti i nedostatke. Za dobre odnose u grupi važno je poštivati druge, pružati podršku, dijeliti informacije, savjete i resurse.

→ **Odnosi s vršnjaci u skrbi su važan čimbenik** u zadovoljstvu životom mladih. Zbog toga je važno potruditi se oko dobrih odnosa s drugima tijekom boravka u skrbi.

I zato dragi mladi važno je da znate:

1

Ukoliko ste doživjeli neka diskriminirajuća ponašanja od strane drugih zbog boravka u skrbi, važno je da o tome razgovarate s prijateljem ili odraslom osobom od povjerenja. **Nitko ne smije biti diskriminiran zbog boravka u skrbi.**

2

Iako je **neobično živjeti s drugim vršnjacima u ustanovi, to može biti i jako zanimljivo i zabavno.** S drugima možeš podijeliti lijepo i teške trenutke, ali i jedni od drugih možete puno naučiti o raznim temama, iskustvima, hobijima i interesima.

3

Kada živimo u grupi s drugima, ima puno različitosti i neslaganja. Potrebno je puno pregovaranja i dogovaranja kako bi izbjegli potencijalne sukobe. Važno je poštovati međusobne različitosti i nastojati postići dogovore koji su svima prihvatljivi.

4

Dobri odnosi s drugima u grupi i pružanje podrške oko raznih stvari mogu olakšati boravak u skrbi. **I odrasli i djeca moraju zajednički raditi na dobrim odnosima između vršnjaka.**

5

Za **razvijanje dobrih odnosa** važno je pronaći zajedničke interese i provoditi zajedničko vrijeme u aktivnostima koje su svima ugodne i zanimljive. Budite jedni drugima mentori i brinite jedni o drugima tijekom zajedničkog boravka u skrbi.

Hvala!

Veliko **hvala mladima** koji su podijelili svoja razmišljanja i koji su omogućili nama stručnjacima da bolje razumijemo njihov život tijekom boravka u skrbi. **Hvala ravnateljima/icama** na spremnosti na suradnju, **kao i svim stručnjacima** koji su bili podrška pri provedbi istraživanja. Svaki posjet ustanovi za mene je bio neprocjenjivo iskustvo koje me obogatilo na profesionalnoj i osobnoj razini. **Nadam se da će ovo istraživanje otvoriti nove ideje koje će osnažiti sustav skrbi za djecu i mlade.**

Popis ustanova koje su sudjelovale u istraživanju:

Prvi dio istraživanja: Centar za pružanje usluga u zajednici Rijeka, Centar za djecu Zagreb (podružnica Antun Gustav Matoš), Centar za odgoj i obrazovanje Lug, Odgojni zavod u Požegi i Odgojni zavod u Turopolju.

Drugi dio istraživanja: Centar za pružanje usluga u zajednici Banija-Karlovac, Centar za pružanje usluga u zajednici Klasje Osijek, Centar za pružanje usluga u zajednici Rijeka, Centar za pružanje usluga u zajednici Vladimir Nazor, Centar za pružanje usluga u zajednici Zadar, Centar za pružanje usluga u zajednici Zagorje, Odgojni zavod u Požegi, Odgojni zavod u Turopolju, SOS Dječje selo Lekenik (Zajednica mladih Velika Gorica i Zajednica mladih Zagreb), Udruga Breza i Kuća Emaus (Caritas zagrebačke nadbiskupije).

Treći dio istraživanja: Centar za pružanje usluga u zajednici Ivanec, Centar za pružanje usluga u zajednici Ivana Brlić Mažuranić, Centar za pružanje usluga u zajednici Kuća sretnih ciglica, Centar za pružanje usluga u zajednici Lipik, Centar za pružanje usluga u zajednici Maslina, Centar za pružanje usluga u zajednici Mali Lošinj, Centar za pružanje usluga u zajednici Maestral, Centar za pružanje usluga u zajednici Pula-Pola, Centar za pružanje usluga u zajednici Ruža Petrović, Centar za pružanje usluga u zajednici Osijek, Centar za pružanje usluga u zajednici Split, Centar za pružanje usluga u zajednici sv. Ana Vinkovci, Centar za pružanje usluga u zajednici Svitanje, Centar za pružanje usluga u zajednici Vrbina Sisak, Centar za djecu Zagreb (podružnica Antun Gustav Matoš i podružnica Ivan Goran Kovačić), Centar za pružanje usluga u zajednici Zagreb — Dugave, SOS Dječje selo Ladimirevci — Zajednica mladih Osijek i Udruga Nova Budućnost.

